

Χρήμα

Από τη **Μαρία Μαθηπούλου**

mmathipoulou@dimokratianews.gr

Γυναικείοι συνεταιρισμοί: Ευκαιρίες μέσα στην κρίση

Μετά τις παθογένειες του παρελθόντος και τις συμπληγάδες των πελατειακών σχέσεων και του κομματικού κράτους, η επιστροφή νέων γυναικών στην περιφέρεια και η στροφή του κόσμου στα χειροποίητα προϊόντα δημιουργούν καινούργιες προοπτικές

Εκίνησαν με τις καλύτερες προοπτικές, με πολλές προσδοκίες, με δίψα να αναδείξουν τα τοπικά προϊόντα, να στηρίξουν την ντόπια παραγωγή και να προσφέρουν απασχόληση στον γυναικείο πληθυσμό των περιοχών τους. Παρά ταύτα οι γυναικείοι αγροτικοί συνεταιρισμοί δεν κατάφεραν να αποφύγουν τις συμπληγάδες των πελατειακών σχέσεων, του κομματικού κατελιγμένου και της συναλλαγής που χαρακτηρίσαν γενικότερα το συνεταιριστικό μοντέλο στη χώρα μας. Σήμερα όμως η κρίση δημιουργεί προοπτικές για την ανανέωση τους, με τη δημιουργία νέων πεδίων δραστηριότητας.

Αλλωστε όλο και περισσότερες νέες γυναίκες επιστρέφουν στην περιφέρεια, χτυπημένες από την ανεργία, αναζητώντας διεξόδους απασχόλησης στον τόπο τους, ενώ ο κόσμος στρέφεται ολοένα και περισσότερο στα αυθεντικά, χειροποίητα,

αγνά τοπικά προϊόντα. Ο αθώος ενθουσιασμός των γυναικών σε συνδυασμό με την έλλειψη εμπειρίας και γνώσης, όταν ξεκινούσαν, είχαν ως αποτέλεσμα πολλοί συνεταιρισμοί να γίνουν εύκολο θύμα επιτηδειών που τους αντιμετώπιζαν ως δεξιμενή άντλησης ψήφων και έσπευσαν να υποσχεθούν εκδουλεύσεις και μεσολαβήσεις για τις επιδοτήσεις.

Όσοι αντλήθηκαν το παιχνίδι ναρκίς και κρατήθηκαν έξω από αυτό κατάφεραν

να επιβιώσουν. Κάποιοι προσπάθησαν να αντισταθούν και στην προσπάθεια συνελθίσαν, ενώ άλλοι συμπορεύτηκαν με το πελατειακό σύστημα, με κακά ξεμπερέματα.

Σήμερα, σύμφωνα με στοιχεία της ΠΑΣΕΓΕΣ, λειτουργούν στη βόρεια Ελλάδα 33 γυναικείοι αγροτικοί συνεταιρισμοί, αριθμός σημαντικά μειωμένος σε σχέση με το παρελθόν. Ο νέος νόμος που προβλέπει για τη δημιουργία ενός γυναικείου

συνεταιρισμού τουλάχιστον 20 άτομα και συνεταιριστικό κεφάλαιο 30.000 ευρώ, όταν στο παρελθόν ο ελάχιστος αριθμός ήταν επτά άτομα και μηδενικό κεφάλαιο, αναμένεται να λειτουργήσει αποτρεπτικά για τη δημιουργία νέων, οπότε οι υπάρχοντες μπορούν να κάνουν μια νέα αρχή. Η «**κυριακάτικη δημοκρατία**» παρουσιάζει τρεις βορειοελλαδικούς γυναικείους συνεταιρισμούς που ανέπτυξαν και αναπτύσσουν τη μέρα στην κρίση.

Από τον Άγιο Αντώνιο στα Αραβικά Εμιράτα

Ο **ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΣ** Αγροτικός Συνεταιρισμός Παραδοσιακών Προϊόντων Αγίου Αντωνίου, ο πρώτος στον νομό Θεσσαλονίκης, αποτελεί φωτεινό παράδειγμα. Με πρόεδρο μια ενθουσιώδη γυναίκα, την πρεσβυτέρα Δέσποινα Ιωαννίδου, ξεκίνησε τη λειτουργία του το 1999 και έχει καταφέρει να στείλει προϊόντα του στην Κίνα, στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και στη Σουηδία. Αποτελείται από 20 γυναίκες και πριν από την κρίση επένδυσε, πέραν της παραγωγής του, σε ένα καφεγλυκοπωλείο στην είσοδο του χωριού, όπου πωλούνται τα προϊόντα του, θέλοντας να αποφυγή τις δυσκολίες που αντιμετώπιζε στη κονδρικιά.

Βασική απασχόληση

Η εργασία που για τις γυναίκες ξεκίνησε ως συμπλήρωμα και χαρτζιλίκι έφτασε για πολλές να είναι βασική απασχόληση. «Εμείς δεν αγιστροθήκαμε ποτέ και σε κανέναν πολιτικό. Τα βλέπαμε αυτά γύρω μας, αλλά επιβιώσαμε όλων των κομμάτων και σταθήκαμε πάνω από αυτά. Εκείνο που μας ενδιέφερε ήταν να αφογκραστήμε τον πελάτη, να του δώσουμε αυτό που θέλει και να συνεχίσουμε να αγαπάμε αυτό που ξεκινήσαμε με τόση όρεξη» σημειώνει στην «**κυριακάτικη δημοκρατία**» η κυρία Ιωαννίδου.

Η ίδια βλέπει μεγάλη προοπτική μέσα στην κρίση και ευκαιρία να στηθούν νέα πράγματα. Θεωρεί όμως ότι ο αγροτικός κόσμος είναι φοβισμένος και βολεμένος, οπότε η ελπίδα θα έρθει από νέους, μορφωμένους ανθρώπους, που έρχονται από την πόλη και ψάχνονται. Τα πιο γνωστά προϊόντα του συνεταιρισμού είναι το περέκ (παραδοσιακό ποπιακό φύλλο πίτας), αλλά και ζυμαρικά και γλυκά από φρούτα και λαχανικά.

Γυναίκες του συνεταιρισμού του Αγίου Αντωνίου φτιάχνουν κονδριούκια. Κάτω: Ανοίγμα φύλλου στον συνεταιρισμό ΓΑΙΑ

Η επίμονη Γαία άντεξε και «πήγε» Γερμανία

ΠΕΔΙΟ δόξης λαμπρό βλέπει στις συνεργατικές προσπάθειες η πρόεδρος του Αγροτουριστικού Συνεταιρισμού Γυναικών Τριγώνου Έβρου Γαία Ζωή Φραγκοῦδη, αν και η ίδια έχει βιώσει τις παθογένειες του συνεταιριστικού κινήματος.

«Υπήρξε πολύς ενθουσιασμός στην αρχή γυναίκες χωρίς εμπειρία και γνώση που πίστευαν ότι θα κάνουν τη διαφορά στις περιοχές τους. Δεν τα κατάφεραν όμως. Υπήρξε πολιτική εκμετάλλευση και όταν ένας γυναικείος συνεταιρισμός δεν υπέκυψε και δεν διατηρούσε κομματική σχέση, γινόταν στόχος» τονίζει, εξηγώντας ότι η Γαία δεν θέλησε να εμπλακεί και πλήρωσε την άρνησή της με πόλεμο από τους τοπικούς άρχοντες. Ο συνεταιρισμός αριθμεί σήμερα 20 μέλη από τα 40 του παρελθόντος.

Ο νέος στόχος

«Κατάφερα να αντέξουμε χάρη στην επιμονή μας. Και έτσι θα συνεχίσουμε» σημειώνει η κυρία Φραγκοῦδη, σύμφωνα με την οποία στόχος πρέπει να είναι η ανάπτυξη ενός εναλλακτικού τρόπου τοπικής παραγωγής και η προσέλκυση τουριστών. Η ίδια θεωρεί ότι η κρίση είναι μια καλή ευκαιρία να έρθει ο κόσμος στην περιφέρεια και να απασχοληθεί στους συνεταιρισμούς, ανανεώνοντας έτσι το δυναμικό τους, κάτι που έχει ήδη αρχίσει να συμβαίνει.

«Πρέπει οι συνεργατικές προσπάθειες να πληθύνουν και να αφύσσουμε πίσω τα προβλήματα του παρελθόντος» εξηγεί. Ο αγροτικός συνεταιρισμός Γαία παράγει, μεταξύ άλλων, ζυμαρικά, θρακώτικο κόκκινο τραχανά με λαχανικά, ιφκάδια (τοπικές κυλοπιτες), τριφτάρια, κους κους και άλλα, ενώ ασχολείται κυρίως με την τοπική αγορά, αν και έχει κατευθύνει προϊόντα και στη Γερμανία.

Όταν χάριζαν κτίρια, στα Κοκκινόγεια επένδυσαν στην επιχειρηματικότητα

Ο **ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΣ** Συνεταιρισμός Γυναικών Κοκκινόγειων Δράμας αντιμετώπισε εαυτών ως επιχείρηση. Δεν θέλησε να έχει ανάμειξη με την πολιτική και τις αγκυλώσεις της, ούτε να εξαρτηθεί από την Τοπική Αυτοδιοίκηση και τις διευκολύνσεις της.

Μάλιστα το 1998 -όταν οι δήμοι «χάριζαν» κτίρια, όπως λέει η πρόεδρος του- προχώρησε στην αγορά ενός δημοτικού χώρου για να στεγαστεί αντί 900.000 δρχ. «Οι γυναικείοι συνει-

ταρισμοί απευθύνονταν τότε σε αγράμματες γυναίκες, οπότε ήταν εύκολοι στόχοι για πολιτικές παρεμβάσεις» σημειώνει η πρόεδρος του συνεταιρισμού Κούλα Ηλιάδου, οικονομολόγος στο επάγγελμα.

Η ίδια τονίζει ότι υπήρξε περίπτωση που ενώ ο συνεταιρισμός είχε μπει με το σπαθί στο στο Leader, δεχόταν κρούσεις από κομματικούς για διευκολύνσεις ώστε να ενταχθεί στο πρόγραμμα. «Εμείς είδαμε τη δουλειά αυτή ως μια επιχει-

Χωρίς καρία οργάνωση

Την εμπειρία της μεταφέρει και η Αγγελία Πανακίδου, διευθύντρια του Εθνολογικού Μουσείου Θράκης, που ασχολήθηκε με το Δίκτυο Γυναικείων Συνεταιρισμών Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης.

Η ίδια σημειώνει ότι συχνά ήταν τα παραδείγματα συνεταιρισμών που, αν δεν δέλωναν πίστη στον έναν ή στον άλλον κομματάρχη του ενός ή του άλλου βουλευτή, δεν θα έπαιρναν την επιδότηση.

«Αν και οι συνεταιρισμοί ξεκίνησαν με στόχο να αναδείξουν τις γυναικείες αγρότισσες, ο σκοπός δεν ήταν αληθινός. Χρησιμοποιήθηκαν σαν δεξαμενές ψήφων, ενώ πολλές προσπάθειες έγιναν χωρίς οργάνωση και αξιοποίηση των τοπικών προϊόντων, με αποτέλεσμα κάποια στιγμή να φτάσουν όλοι να παράγουν τα ίδια πράγματα σε όλη την Ελλάδα, τραχανάδες και πλιγούρια».

ρηση που παράγει ένα προϊόν και απευθύνεται σε μια αγορά. Σαφώς και υλοποιούμε τον βασικό στόχο του συνεταιρισμού, να έχουμε μια κοινωνική επίδραση στην τοπική κοινωνία, αλλά δεν κάνουμε μόνο αυτό» εξηγεί στην «**κυριακάτικη δημοκρατία**».

Οι προοπτικές

Σύμφωνα με την κυρία Ηλιάδου, η κρίση μπορεί να φέρει νέα προοπτική. Ήδη στον συνεταιρισμό -που αριθμεί σήμερα εννέα γυναίκες από τις 24

των πρώτων ετών- οι παλιές αρχίζουν να παραχωρούν τη θέση τους στις κόρες τους. «Οι συνεταιρισμοί μπορούν να αναβιώσουν, είμαι αισιόδοξη για το μέλλον» τονίζει η πρόεδρος.

Ο Παραγωγικός Συνεταιρισμός Γυναικών Κοκκινόγειων Δράμας, που είναι γνωστός για τα ποπιακά ζυμαρικά του, όπως τα σουβόν, και τις πίτες του, στέλνει προϊόντα στο Βέλγιο, ενώ διερευνά τις ξένες αγορές, αφού η προοπτική της εξωστρέφειας τον ενδιαφέρει.